

Složnost in realizem

Predsednik republike Oscar Luigi Scalfaro je med obiskom v Gorici 3. in 4. oktobra končno vendarle našel čas tudi za srečanje s predstavniki slovenske narodne manjšine v Italiji. Iz vse povojne italijanske zgodovine sicer dobro vemo, da so takšna predsednikova srečanja v bistvu protokolarne formalnosti, ki pa gotovo imajo svoj pomen, četudi si od njih ne moremo pričakovati stvarnih rezultatov.

Vik in krik, ki so ju nekateri med nami zagnali ob pojasnilih goriške prefekture, češ da spored predsednikovega obiska ne predvideva srečanja z manjšinskimi predstavniki, bi kazala, da živimo še v »francjožefovski dobi«. Tako nas je bil pred 30 in več leti pokaral zelo vpliven politični oblastnik v Trstu, ko nam je kot nekakšnim šolarčkom hitel pojasnjevati, da predsednik italijanske republike ni »avstroogrski cesar Franc Jožef«. Tudi tedaj smo se namreč Slovenci v Italiji hoteli srečati s predsednikom republike, ki je prihajal v Trst. Omenjeni politični prvak nas je v resnici opozoril, da državni poglavar ne more reševati manjšinskih problemov. In predsednik Scalfaro je to potrdil v pogovoru z našim predstavništvom.

S tem seveda nečemo reči, da takšna srečanja niso koristna. Pogovor s predsednikom republike v Gorici je bil še kako pomemben in tudi koristen! Zakaj? Predvsem zato, ker smo od njega dobili več dragocenih nasvetov in priporočil. Od vseh omenjamo poziv, naj bomo »složni«, in priporočilo, naj bomo »realisti«.

Složnost je najprej in predvsem potrebna ob prizadevanjih, da bi rimski parlament in vlada odobrila zakon, ki bo zavaroval naše osnovne manjšinske pravice. Na to je tudi mislil predsednik Scalfaro.

Toda složnost je lastnost, ki nam je tudi drugače še kako potrebna. Pri tem seveda ne gre za uveljavljanje kake uravnilovke, temveč za ravnanje po znanem in preizkušenem načelu »enotnosti v raznolikosti«. To pa bomo po našem prepričanju dosegli, če bomo preprečevali ali se izogibali

DRAGO LEGIŠA

Italija v objemu nenehnih spletk

Silvio Berlusconi se bo torej moral prihodnji mesec zagovarjati pred sodiščem zaradi podkupovanja. Tako je odločil pristojni sodnik v Milanu. Z bivšim ministrskim predsednikom in glavnim voditeljem tako imenovanega »pola svoboščin« bo na zatožni klopi sedelo še deset ljudi: Berlusconijev brat Paolo in štirje vodilni uslužbenci družbe Fininvest, general finančnih stražnikov Cerciello, polkovnik Tripodi in trije podčast-

Lamberto Dini

niki. Silvio Berlusconi naj bi od leta 1989 do leta 1994 izplačal skupno 380 milijonov lir podkupnin finančnim stražnikom, ki so pregledovali računске knjige njegovih podjetij.

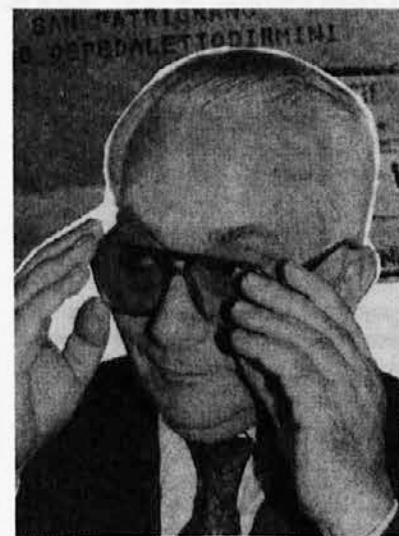
Milanski Corriere della sera je v nedeljo, 15. t.m., objavil uvodnik svojega glavnega urednika Mielija, ki pravi, da je Berlusconi pravzaprav sam kriv za svojo nezgodo. Ne glede na dokončno razsodbo je treba po mnenju uvodničarja ugotoviti, da se je voditelj »pola svoboščin« znašel v sedanjem položaju, ker »ni znal ali, bolje rečeno, ni hotel ločiti svoje politične avanture od podjetniške. S tem pa je povzročil nesrečo sebi in, kot želimo še posebej poudariti, tudi vsemu italijanskemu političnemu sistemu«. »Berlusconi je takorekoč potegnil s sabo na zatožni klopi ves desno-sredinski pol, saj bodo na zatožni klopi sedeli vsi tisti, ki so v zadnjih dveh letih z njim sodelovali, ne da bi odkrito sprožili problem konflikta interesov in ne da bi se distancirali od Berlusconijevega ravnanja«.

Mieli meni, da utegne ta dogodek nevarno ogroziti večinski vo-

lilni red, za katerega se je 18. aprila leta 1993 bilo izreklo skoraj 80% volilcev. Če bo ta nevarnost postala stvarnost, se bo izkazalo, da je druga republika mrtvorojeno dete.

Za italijanske notranjepolitične razmere je sicer še vedno značilna velikanska zmeda, pravzaprav kaos. Na delu so sile, ki si odkrito in odločno prizadevajo, da bi onemogočile ali vsaj utišale skupino milanskih preiskovalnih sodnikov, ki vodijo boj proti korupciji v državni in javni upravi na splošno. Kot odličen zaveznik teh sil se je zavestno ali nezavestno izkazal pravosodni minister Mancuso, ki je odredil in še odreja vrsto inšpekcij delovanja preiskovalnih sodnikov v Milanu in tudi drugod po državi. Zato je v senatni zbornici v teku razprava o resoluciji, ki zahteva njegov odstop oziroma odstavitev. Temu pa se prizadeti minister krčevito upira, tako da utegne nastati spor brez precedensov v zgodovini republiškega parlamenta.

Proti pravosodnemu ministru je zelo odločno nastopil bivši sodnik Di Pietro, ki je s svojim delom v okviru znane »akcije čistih rok« v Milanu postal zelo popularen in priljubljen. Takšen je ostal tudi potem, ko je iznenada in v še ne popolnoma pojasnjenih okoliščinah obesil svojo črno togo na klin. Di Pietro zameri ministru, ker ne izpolnjuje svojih glavnih dolžnosti, ko se ne briga, da bi sodišča bila sodobno opremljena in imela ustrezne organike. Namesto tega pa naj bi minister ves svoj čas

Filippo Mancuso

Silvio Berlusconi

posvečal nadzorstvu nad delom preiskovalnih sodnikov.

Predmet hudih očitkov in napadov je tudi sam predsednik republike Scalfaro. Ta naj bi po mnenju desničarskih krogov — s čimer se strinja tudi skrajna levica — bil »duhovni oče« vlade ministrskega predsednika Dinija. Prav pred dnevi je Dini dejal, da bi morala vlada in parlament rešiti oziroma urediti sklop sedmih vprašanj, šele potem naj bi razpisali nove politične volitve. Znano je, da je Dini prej govoril le o finančnem zakonu, ki ga je treba čimprej odobriti, in nato še o zagotoviti enakih pogojev vsem političnim silam, ki se bodo udeležile volilnega boja (gre za t.i. par condicio). Zgodilo pa se je, da je zdaj sprožil vrsto novih problemov, iz česar nekateri sklepajo, da želi obdržati svoj stolček in »tehnični« in celo morda novi politični vladi podaljšati mandat. Marsikdo v tej zvezi poudarja, da s tem kuje svoj načrt predsednik republike Scalfaro, ki bi rad videl, da bi se izoblikovala politična sredina, to je nekakšna nova krščansko-demokratska stranka. Ta bi tudi imela stvarne šanse za prevzem oblasti po novih volitvah.

Nič čudnega ni, če se v tolikšni zmedi in pravcatem kaosu široka italijanska javnost niti ne zaveda, kako Italiji grozi resna nevarnost, da bo izločena iz procesa evropskega združevanja. Izvedenci na primer opozarjajo, da se Italija vedno bolj oddaljuje od

D.L.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojnu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Bojni zapiski mestnega mulca« (Slavko Pregl); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Srednjeevropski radijski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Vladimir Bartol: »Alamut«. (Radijska dramatizacija Miroslav Košuta); 15.00 Krajevne stvarnosti; 17.00 Z naših prireditev.

■ PONEDELJEK, 23. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.10 Iz četrtkovih srečanj: Dr. Dorče Sardoč; 9.15 Humor na slovenski način; 10.00 Poročila; 12.40 Mešani zbor Francišek Borgia Sedej iz Števerjana vodi Bogdan Kralj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na otroškem valu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianist Vadim Rudenko v Kulturnem domu v Gorici.

■ TOREK, 24. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.10 Zastrta krila (Marjanka Rebulja); 9.15 Humor na slovenski način; 10.00 Poročila; 12.40 Komorni zbor »Ave« iz Ljubljane vodi Andraž Hauptman; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianist Vadim Rudenko v Kulturnem domu v Gorici; 18.00 Tone Peršak: »Prelaz«, radijska igra.

■ SREDA, 25. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.15 Humor na slovenski način; 10.00 Poročila; 12.40 Ženski zbor »Rotovž« iz Maribora vodi Karmina Šilec; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Gojmir Demšar, življenje ob glasbi; 18.00 Literarne podobe: Magična Renesansa.

■ ČETRTEK, 26. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.10 Zdravje je v rokah tretjopolčasnika; 9.15 Humor na slovenski način; 10.00 Poročila; 12.40 Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane vodi Stojan Kuret; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vokalna skupina »Ars cantica« iz Buccinasca pri Milanu (vodi Marco Berini) in zbor »S. Ignacio« iz San Sebastiana v Španiji.

■ PETEK, 27. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 9.15 Humor na slovenski način; 10.00 Poročila; 12.40 Mladinski zbor Maribor vodi Karmina Šilec; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Valčki in polke; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 V pravljicnem svetu glasbil; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 28. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.10 Kulturni dogodki; 8.40 Ob zlatem jubileju našega Radia; 10.00 Poročila; 10.10 Simfonični orkester RTV Slovenija vodi John Neschling; pianist Jean-Louis Steurman; 11.30 Filmi na ekranih; 12.00 Krajevne stvarnosti: Ta rozajanski glas (oddaja iz Rezije); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 My way ali zelo osebni pogled na lahko glasbo; 16.00 Prehitro mimo je mladost - pogovori z bratoma Avsenik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbeni poklon gojencev Slovenskega centra za glasbeno vzgojo »Emil Komel« iz Gorice; 18.00 Vladimir Bartol »Alamut«. Roman. (Radijska dramatizacija Miroslav Košuta).

Nobelova nagrada za mir protijedrskemu borcu Rotblatu

Letošnjo Nobelovo nagrado za mir bosta dobila Joseph Rotblat in mednarodno protijedrsko gibanje Pugwash. Med prvimi, ki so se posebej razveselili novice, so bili pripadniki gibanja Greenpeace. Vodstvo te mednarodne organizacije je v Londonu poudarilo, kako je ta izbira odkrit opomin Franciji, da mednarodna skupnost odklanja nadaljevanje jedrskih poskusov. Tudi Rotblat sam je v ljudno pozval predsednika Chiraca, naj poskrbi, da bi se prenehali poskusi v Polineziji. Francoska vlada je še pred tem vidno pohitela s čestitkami Nobelovemu nagrajencu, ni pa pozabila namigniti, da se bodo poskusi nadaljevali, ker da gre za problem varnosti; ko pa bo program izčrpan — pravi Pariz — bo Francija nedvomno med tistimi državami, ki so za odstranitev jedrskega orožja.

Joseph Rotblat je britanski fizik, rojen na Poljskem leta 1908. Še razmeroma mlad se je uveljavil na akademskem in znanstvenem področju in je nekaj časa delal tudi v Združenih državah. Pred koncem druge svetovne vojne se ni strinjal s skupino znanstvenikov, ki so se ukvarjali s prvimi načrti za atomsko bombo. Za takšno stališče se je odločil, ko mu je bilo jasno, da se Hitlerjevi Nemčiji ne bo posrečilo izdelati jedrskega orožja in je zato po vesti menil, da ga tudi nihče drug ne bi smel izdelati. Na čelu gibanja Pugwash je potem desetletja širil v mednarodni javnosti protijedrske zamisli, in prav za vse to delo je dobil najvišje priznanje sodobnega sveta.

Drugi vatikanski koncil stalen vir prenov v cerkvi

Papež Janez Pavel Drugi je med nedeljskim nagovorom na vernike poudaril globok pomen prenovitveni pomen drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Načel pa je še nekaj drugih tem. Tako je izrekel ugotovitev, da imajo ženske dandanes čedalje večjo vlogo v prizadevanjih za mir na svetu. S posebnim poudarkom pa je pozdravil revne vsega sveta in pri tem naglasil, da imajo v življenju Cerkve posebno mesto.

»Naj Bog blagoslovi revne«, je papež Janez Pavel Drugi nagovoril večtisočglovo množico vernikov, ki se je zbrala na trgu svetega Petra na predvečer svetovnega dneva prehrane in boja proti

VI. tabor SKD v Celju

V nedeljo, 15. t.m., se je v Celju z množičnim shodom zaključil VI. tabor Slovenskih krščanskih demokratov, najmočnejše stranke iz skupine strank slovenske pomladi. Prireditelji se je začela že teden prej, ko so se v tem štajerskem mestu ob Savinji pričele okrogle mize, na katerih so kvalificirani strokovnjaki in politiki obravnavali žgoče probleme sedanega trenutka v Sloveniji. Zvrstili so se tako obravnave vzgoje v družini in za družino, gospodarskega razvoja Slovenije do leta 2000, vloge očeta v družini, moralne prenov v zdravstvu, prostorske podobe Slovenije in razmerja te države do Evropske zveze.

Zaključni shod Slovenskih krščanskih demokratov v Celju je seveda imel množičen značaj, posebno zanimanje pa je na njem veljalo osrednjemu govoru predsednika stranke Lojzeta Peterleta. V njem se je dotaknil žgočih političnih in gospodarskih problemov v tem trenutku v Sloveniji, zelo pomembne pa so bile njegove na-

slednje besede: »Nas ne zanima opozicijski out, ampak hočemo odgovorno soustvarjati demokratično in samostojno Slovenijo. Imamo uspehe in smo ena redkih krščanskodemokratskih strank vzhodno od nekdanje železne zaves, ki ji je uspelo priti v vlado potem, ko so volilci na drugih demokratičnih volitvah zaradi različnih prevlad volili stare politične sile.«

Kot je znano, stranka Slovenskih krščanskih demokratov sodeluje v vladni koaliciji z liberalnodemokratsko stranko in Združeno listo socialnih demokratov (bivši komunisti), kar si politični opazovalci različno razlagajo, eni z odobravanjem, drugi pa s kritiko. Dejstvo pa je, da zasedajo krščanskodemokratski ministri v vladi zelo pomembne resorje: za notranje zadeve, za promet in zveze, za kmetijstvo, ter za ekonomske odnose in razvoj. Kljub pesimističnim napovedim, so Slovenski krščanski demokrati na lanskih občinskih volitvah še napredovali in z 18 odstotki postali prva slovenska stranka.

Složnost in realizem

Širjenju raznih strupov, kot so na primer strupi dvomov, zavisti, ljubosumnosti in druge človeške slabosti.

Morda bo kdo rekel, da je to poceni moraliziranje, a ni tako. Če smo pošten, bomo priznali, da že dolgo ni bilo v našem ozračju toliko strupenih snovi, kot jih je danes, in da utegnejo ti strupi celo postati usodni za vso našo narodno skupnost. Nasvet italijanskega državnega poglavarja je zato še posebej dobrodošel.

Slovar slovenskega knjižnega jezika pojasnjuje, da je realist, kdor »pri mišljenju in ravnanju priznava in upošteva dejstva in uresničljive možnosti«. Ni torej realist, kdor se ravna po načelu »vse ali nič«. Kot se dogaja v življenju vsakega človeka, tako so tudi v manjšinski politiki potrebni kompromisi, le da se pri tem ne ogrožajo ali hudo načenjajo osnovna načela, ker bi se v tem primeru do temeljev zrušila celotna zgradba.

Pogovor s predsednikom republike je bil torej tudi in predvsem zato pomemben, ker smo vsi Slovenci v Italiji bili deležni dragocenega nauka.

Ne moremo seveda izključevati možnosti, da bodo predsednikova zanimanja ali posredovanja glede nekaterih konkretnih vprašanj (kot je na primer ohranitev slovenskega značaja Kmečke banke v Gorici) imela tudi kak pozitiven učinek. Če bo tako, še bolje!

Boljši odnosi med Grčijo in Makedonijo

Odnosi med Grčijo in Makedonijo se postopno urejajo. V noči med soboto in nedeljo, 15. t.m., je bil odpravljen grški embargo proti Makedoniji. Grški minister za trgovino je izrazil upanje, da bo v kratkem redno stekel trgovinski promet in da bosta Grčija in Makedonija rešili tudi ostala odprta vprašanja.

Aktualni intervju

Jožko Šavli avtor knjige »Slovenija podoba evropskega naroda«

V Katoliški knjigarni v Gorici so v petek, 13. t.m., predstavili knjigo Jožka Šavlija »Slovenija podoba evropskega naroda«. Po krajšem nastopu založnika Radivoja Humarja je o svojem delu spregovoril avtor. V svojih izjavah in v odgovorih na vprašanja, ki so jih postavljali udeleženci večera, je bil prof. Šavli očitno zelo učinkovit, jasen in prepričljiv, tako da je bil na koncu nagrajen z dolgim ploskanjem. Za naše bralce pa je takole odgovarjal na vprašanja našega urednika.

Za predstavitev Vaše knjige je značilno, da se jih udeležuje razmeroma veliko ljudi. Tako je bilo na prvi predstavitvi v Doberdolu in tako tudi v Katoliški knjigarni v Gorici. Da ne omenjamo posebej predstavitve v Ljubljani, ki je imela prav tako velik odmev v dnevnem tisku in v medijih na splošno. Kako si vse to predstavljate?

Knjiga je še na zunaj oblikovana tako, da od daleč pritegne pozornost, v smislu moderne tržne ponudbe. Kdor jo vidi med drugimi knjigami ali v izločki, takoj začuti željo, da bi jo vzel v roke in prelistal. Naslovna stran z živobarvnimi grbi slovenskih dežel opozarja, da je v knjigi nekaj zanimivega. Slovenski človek ob njenem prelistavanju odkrije novo podobo našega izročila. Bogastvo, ki so nam ga zapustili starši in predniki.

Ne gre zgolj za lepe, vendar dokaj preproste stare navade iz vaškega življenja, marveč za zgodovino in življenje naroda, njegove državnosti,

Prof. Jožko Šavli

v njem živimo, vendar ga odkrivamo na novo.

Domači svet torej, ki ga še vedno premalo poznamo v njegovi pravi podobi. Kdaj ste ga začeli odkrivati na takšen poseben način?

Odkrivam ga že izza otroških let. Občutek za odkrivanje navadno vcepimo v tistih letih vsakomur starši. Moja mama je kot dekle pela v cerkvenem zboru v Tolminu v letih pred drugo vojno, orglala je na koru tudi Ljubka Šorli. O vsem tem mi je mama potem večkrat pripovedovala. V nekem koledarju sem odkril tudi Ljubkine tolminske sonete. Eden od njih se je začel »Rumeni kot zlato so zdaj kostanji...« Bila je to idilična jesenska slika, ki jo je pesnica ujela v besedni izraz in prikazala njeno lepoto, s prizvokom hrepenenja po doživljanju vsega lepega.

To je bil eden mojih prvih vtisov, odkritij, še povsem idiličen. Z doraščanjem, novim znanjem, kasneje tudi s posegom na več jezikovnih področjih, se je ta prvotno še preprosta in idilična podoba slovenskega sveta nenehno dopolnjevala, bodisi s tem, da sem se vživel tudi v kulturno bogastvo in krajino drugih slovenskih dežel, kot tudi s posegom na področja kulture, zgodovine, likovnega ustvarjanja, petja, gospodarstva... In to slovensko podobo še vedno odkrivam, dopolnjujem.

Založnik Humar je v Gorici povedal, da je deležen nekaterih kritik, očitkov in celo napadov. Bi v tej zvezi lahko kaj več povedali?

Očitki in napadi bi morali biti usmerjeni pravzaprav name kot avtorja knjige, ne pa na založnika. Kot mi je znano, so nekateri ideološki krogi nezadovoljni, da sem dal na koncu knjige enako priznanje vsem, ki so se borili za svobodo slovenskega naroda, partizanom in domobrancem. Čeprav na dveh bregovih, so tako eni kot drugi imeli pred očmi predvsem

boj za svobodo, pa najsi so bile predstave o njej tudi tako zelo različne. Besede sprave, izrečene pred leti v tem smislu, bi morale za vselej zadostovati.

Ob koncu knjige je prav v tej zvezi izražena tudi misel, da do medvojne spopada med slovenskimi tabori ne bi prišlo, če bi bila poprej izdelana in splošno razširjena misel o slovenski državi kot našem skupnem cilju. Ta cilj bo družil vse in ne bi bilo zatekanja ne pod vzhodne ne pod zahodne varuhe.

Fantje in možje, ki so se bojevali, so to misel imeli pred očmi tako na eni kot na drugi strani, za razliko od vrhov. Čutili so se slovensko vojsko. Dokument o tem je tudi slika mladega partizana, ki straži Vojvodski stol na Gosposvetskem polju. Komunistična revolucija nedvomno ni bila cilj boja za svobodo, temveč slovenska država.

Takoj po vojni pa je jugoslovanski režim s svojim aparatom, z ustrahovanjem iz podtalja, razpustitvijo slovenske vojske, do kraja zatrl vsakršno misel na slovensko državnost. Spet je prevladala stara jugoslovanska razlaga: Slovenci, hlapci pod tisočletnim nemškim jarmom, brez lastnega plemstva. Izpod tega jarma naj bi nas rešili šele bratski Srbi ob koncu prve svetovne vojne.

Črni panter na belem polju

Zaupniki jugoslovanskega režima so širili prepričanje, da samostojna slovenska država ni mogoča, in si na ta način ustvarjali poklicno kariero. Sedaj pa, razkrinkani, samo še rovarijo.

Vsekakor drži, da takšna »gonja« dejansko koristi širjenju knjige same. Se Vam ne zdi, da je tako?

Res je, vsaka gonja sproža širše zanimanje. Ljudje hočejo preveriti, kaj je na stvari. Ko knjigo vidijo, niso razočarani. Prav nasprotno! Lahko imajo tudi drugačno gledanje na medvojne in povojne dogodke, kot so v njej nakazani, toda slovenski ljudje — če tudi ne slovenski ideološki vrhovi — so danes toliko demokratični, da sprejmejo tudi drugačnost.

Politično ideološke strukture, ki so nekoč vzdrževale prevlado dialektičnega materializma, so bile vajene, da so nas zalagale s knjigami na dokaj

nizki ravni, na hitro pripravljenimi, brez višje oblikovne in estetske kakovosti. V ta namen so si zagotovile ogromne državne podpore. Tako je še danes in Slovenci v svetu, zlasti na knjižnem sejmu v Frankfurtu, nima mo kaj pokazati, kljub porabi ogromnih zneskov, ki gredo seveda na račun davkoplačevalca.

Male založbe, ki so se pojavile po Sloveniji v velikem številu in ki so brez državnih podpor, porajajo z delom in požrtvovalnostjo novo kulturno in duhovno kvaliteto. Ta naj dvigne kulturni in estetski čut slovenskih ljudi. Te založbe nedvomno ogrožajo kulturno-ideološki monopol zastarelih struktur. To je še druga, veliko bolj stvarna plat medalje pri tej »gonji«!

S čim se trenutno ukvarjate in kakšni so Vaši načrti na daljši in na krajši rok?

Pripravljam gradivo za sestavo slovenske heraldične knjige, za katero pa še ne vem, kdaj bo lahko izšla. V tem gradivu so zanimivi še zlasti simboli karantanske slovenske vojske, ki so ohranjeni v poznejših grbih. Glavni karantanski prapor je bila podoba črnega panterja na belem polju.

Na končno obdelavo čaka tudi gradivo o karantanskih svetnikih. Poznamo sicer sv. Modesta (+967) in sv. Hemo (+1045). Obstaja pa tudi sv. Albuin (+1006), škof v Brixenu, ki je bil karantanskega porekla. Njegova mati, svetniška grofica Liharda, je umrla pred letom tisoč in je pokopana v Kamnu na Koroškem.

Vsa stoletja so častili tudi sv. Domitijana, svetniškega karantanskega vojvodo (približno 785-800), ki je pokopan v Millstattu na Koroškem. Avstrijsko nemško zgodovinske pisarje pa je leta 1907 »znanstveno« razglasilo, da sploh ni obstajal. To je bila očitna laž, zato da bi izničevali slovensko karantansko zgodovino. No, leta 1992 so v Millstattu odkrili kos svetnikove nagrobne plošče z delom napisu. To pa v Sloveniji žal ni bilo objavljeno.

Če bo ob obisku papeža v Sloveniji razglašen Slomšek za blaženega, v tem primeru ne bo to »prvi« slovenski blaženi in poznejši svetnik. Svoje svetnike Slovenci že imamo.

Pogovarjal se je D.L.

Na fakulteti diplomatskih in mednarodnih ved v Gorici je diplomiral

ALJOŠA TERČON

Za življenjski uspeh mu iz srca čestita tudi Novi list.

»Kovačev študent v Štandrežu«

V župnijski dvorani v Štandrežu bo Kulturno umetniško društvo »Selca« nastopilo v nedeljo, 22. t.m., ob 16. uri s spevoigro Vinka Vodopivca v treh dejanjih »Kovačev študent«.

Vokalna skupina »Bratovščina« pa bo nastopila z izborom narodnih in črnskih duhovnih pesmi.

Naslovna stran Šavlijeve knjige

kulture, duhovne misli, ustvarjalnosti zanosa naših ljudi in notranjih doživetij. Za zgodovino ljudi, ki so znali delati in biti veseli, vendar tudi odločno braniti svoj dom, pred Obri, Ogri, Turki, v novem času tudi pred pohodom nacionalističnih gibanj od severa, zahoda in vzhoda. Vse to je prikazano v besedi in v podobi. Svet, v katerem smo rojeni in

Občni zbor zunanjetrgovinske sekcije SDGZ

V ponedeljek, 16. oktobra je v Gregorčičevi dvorani v Trstu potekal 19. občni zbor zunanjetrgovinske sekcije Slovenskega delnega gospodarskega združenja (SDGZ), ki združuje 80 podjetij s 600 uslužbenci.

Uvodno poročilo je imel predsednik Robert Vidoni, ki je dejal, da so napor organizacije šli v smer podpore in spodbujanja novih oprijemov ter k prepričevanju podjetij, da je potrebno prestrukturiranje delovanja v smeri specializacije, privilegiranja profesionalnosti s podrobnim spoznavanjem okolja, v katerem delujejo, klientov in konkurence.

Vidoni se je tudi zaustavil pri problemu, ki je nastal z izgubo tradicionalnega trga v državah bivše Jugoslavije, ter pri težavah nekaterih slovenskih bančnih zavodov v Italiji. Pri tem se je navezal na vlogo slovenskih podjet-

nikov, ki bi lahko poskusili rešiti banke z lastnim kapitalom, če pa to ni možno, pa razmisliti o ustanovitvi finančne družbe za pospeševanje uvozno-izvozne dejavnosti pri SDGZ. Razmisliti bo treba, je še rekel Vidoni, tudi o združevanju podjetij. Pri tem je poudaril važno vlogo le-teh tudi z nacionalnega vidika.

Vidoni je dejal, da si je pri vsakodnevnem delu treba zastaviti nove strategije, današnji gospodarski tokovi pa silijo k večji integraciji kot v preteklosti.

Za dosego teh ciljev, je zaključil Vidoni, je potrebnih nekaj skupnih aktivnih akterjev, kot npr. Republika Slovenija ter politiki in krovne organizacije v zamejstvu.

Tajnica organizacije Mirjam Korsič je predstavila delovanje sekcije v letih 1993-1995. Med drugim so bila organizirana srečanja z raznimi zbornicami, s sejmi, z ustanovami itd., bili so tečaji za vodilne in vmesne kadre, seminarji, nastopi na sejmih (tu je bilo sodelovanje manj temeljito in konstruktivno in posebne projekte, kot je bila npr. realizacija ankete o delovanju sekcije).

Po poročilih se je razvila živahna debata, ki se je vrtela zlasti okoli potrebe po novem pristopu in novih strategijah delovanja, potrebe po večjem sodelovanju oz. kar po enotnem delovanju med tržaškim in goriškim delom SDGZ ter okoli problema bančnih

zavodov, zlasti Tržaške kreditne banke.

Na volitvah sta bila za predsedniško oz. tajniško mesto potrjena Robert Vidoni in Mirjam Korsič, odborniki pa so Dario Stolf, Adriano Močnik, Edi Kraus, Danilo Cunja, David Mikulus, Fabio Pahor, Andrej Don, Edi Ferluga, Bogdan Petelin, Vojko Kocman, Walter Malalan, Aleksander Coretti, Aleks Oberdank, Karlo Žerjal, Vojko Peric, Sonja Štavar, Boris Siega in Adriano Sosič.

iz

Občni zbor obrtne sekcije SDGZ

V torek, 17. oktobra, je bil v Prosvetnem domu na Opčinah občni zbor obrtne sekcije pri Slovenskem deželnom gospodarskem združenju. Obpravljali so statutarne obveznosti: po branju poročil o opravljenem delu, je bila na sporedu še izvolitev novega odbora, v katerem je prišlo do bistvene pomladitve. Strokovna služba SDGZ je poskrbela za izčrpno informacijo o pereh obveznostih za podjetja: varnost pri delu, konkordat, idr. davčne novosti, ter pokojninsko reformo.

Občni zbor obrtne sekcije je omogočil neposreden vpogled v dejavnost Združenja na tem področju, predvsem pa je bila priložnost za odkrito razpravo o problemih in odprtih perspektivah za obrtništvo v krajevem in širšem okviru.

Erik Dolhar

Prejeli smo:

Pojasnilo Slovenske skupnosti

V zvezi s poročilom, ki ga je izvršni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze izdal o svoji zadnji seji z dne 8. oktobra 1995 in ki je skoraj v celoti posvečeno hudim težavam Tržaške kreditne banke, a se dotika tudi vprašanja enotnosti slovenske manjšine, želi deželno tajništvo Ssk pojasniti naslednje:

1. Znano je, da slovenski denarni zavodi v Italiji doživljajo pritiske in udarce, ki so večkrat politično obarvani. Na dlani pa je, da bi bilo treba iskati vzroke za sedanje stanje TKB tudi v njenem dosedanjem vodenju.

2. Ni nam docela jasno stališče, ki ga je zavzela vlada Republike Slovenije glede možnosti vstopa denarnega zavoda LHB iz Frankfurta s slovenskim kapitalom v TKB oziroma glede ohranitve TKB v pretežno slovenskih rokah. Ugotavljamo pa, da je ta sklep slovenska vlada sprejela soglasno, pri čemer ne gre spregledati, da gre za vlado, v kateri imata večino Liberalna demokracija Slovenije in Združena lista socialnih demokratov.

3. Ssk je že marsikaj napravila v bran slovenskih denarnih zavodov v Italiji in še posebej TKB. Tako se je oktobra 1994, tudi na prošnjo SKGZ, prek svojih zvez odločilno zavzela, da ni prišlo do (že odrejene) komisarske uprave v TKB.

4. Ssk namerava tudi v bodoče napraviti vse, kar bo v njeni moči, za ohranitev in razvoj gospodarskih struktur in dejavnosti Slovencev v Italiji, poudarja pa nujnost, da se natančno ugotovijo odgovornosti za nastali položaj v slovenskih denarnih zavodih, ki sta v težavah, saj je to prvi pogoj za vsako nadaljnje ustrezno ukrepanje.

5. Ssk obsoja izkrivljeno obveščanje javnosti s strani SKGZ, ki prikriva resnične odgovornosti za stanje v TKB, hkrati pa še povečuje nerazumevanje in spore v vrstah Slovencev v Italiji, posebej pa v odnosih med slovensko manjšino v Italiji in matično državo.

6. Ssk se od vselej odprto in odločno zavzema za resnično demokratično enotnost Slovencev v Italiji, ker je prepričana, da je to predpogoj za polni razmah vseh energij v naši skupnosti, za uveljavitev naših pravic in s tem za vzpostavitev enakopravnega sožitja ter dobrososedskih odnosov v našem obmejnem prostoru. V tej luči se tudi zavzema za preseganje monopolov in privilegijev, ki so pri nas zrasi v senci SFR Jugoslavije in ki po svojem bistvu kvarijo odnose med Slovenci v Italiji. Trmoglavna obramba omenjenih monopolov in privilegijev je skregana z zgodovino in povrh postavlja pod vprašaj življenje ustanov, ki bi morale po svojem izvoru, naravi in namembnosti pripadati celotni slovenski narodnosti skupnosti v Italiji.

Knjiga o slovenskem pomorskem ribištvi

Konec prejšnjega tedna je pri založbi Mladika v Trstu izšla knjiga Bruna Volpija Lisjaka »Slovensko pomorsko ribištvo skozi stoletja od Trsta do Timave«.

Bruno Volpi je upokojeni pomorski kapitan, ki je dolga leta zbiral gradivo za zgodovino slovenskega ribištva. Na 350 straneh je opisana zgodovina ribištva na slovenski obali od Trsta do Timave, ki jo lahko upravičeno imamo za slovensko obalo, saj so na njej kot ribiči delovali le Slovenci, medtem ko so se na današnji obali Republike Slovenije v Istri z ribištvom ukvarjali Italijani.

Predgovor je napisal znani tržaški zgodovinar prof. Jože Pirjevec, podani pa sta tudi kratki obnovi v italijanščini in angleščini. Knjiga, ki je velikega formata, je obogatena z velikim številom slik, risb, fotografij, zemljevidov in kopij raznih dokumentov (okoli 300), vsebuje pa tudi zemljevid tržaške obale.

Koncert v jami Vilenici

V jami Vilenici je bilo v nedeljo, 15. t.m., že tradicionalno pevsko popoldne, ki sta ga priredila mešani pevski zbor Primorec-Tabor iz Trebča in z Opčin ter Jamarsko društvo Sežana. Tokrat je bil gost MePZ Jacobus Gallus iz Trsta, ki se je številnemu občinstvu predstavil s krajšim koncertom. Pod vodstvom Janka Bana je zapel vrsto umetnih in ljudskih pesmi tržaških slovenskih skladateljev. Pred tem je z nekaterimi slovaškimi ljudskimi pesmimi pod vodstvom Matjaža Ščeka nastopil MePZ Primorec-Tabor, okrepljen s številnimi nekdanjimi člani, saj se zbor letos pripravlja na proslavitev 10-letnice delovanja.

Zbor Jacobus Gallus je s prepričljivim izvajanjem programa žel dolgo ploskanje, ki je postalo navdušeno in dolgotrajno, zlasti ob izvedbi nekaterih efektnih ljudskih pesmi, kot so npr. Vrabčeva Polka je ukazana, venček istrskih Pesmi od ljubezni in kafeta v priredbi Alda Kumarja in rezijanska v priredbi Pavleta Merkuja 'Njen čeu 'iti gna.

Po uspehu v jami Vilenici čaka tržaške pevce do konca leta še precej nastopov. V petek, 20. t.m., bodo v

okviru Primorskih dnevnov na Koroškem nastopili v Modestovem domu v Celovcu s celovečernim koncertom, od 17. do 19. novembra pa se bodo mudili na pevskem tekmovanju v Arezzu.

Začenjajo spoštovati naše pravice

Predstavniki Koordinacijskega združenja kraških vasi so te dni na celotnem območju kraške planote — od Bazovice do Križa — odstranili dvojezične table, ki so jih ob vходу v vasi na lastno pobudo postavili pred 11 leti oziroma predlanskim. To so lahko storili sedaj, ko je Illyjeva uprava pred nekaj dnevi dala namestiti uradne dvojezične table, s katerimi je priznala slovensko prisotnost na tem območju. Na Proseku, ki je bil končna etapa odstranjevanja tabel, so se zbrali vaščani, pa tudi politični in družbeni predstavniki, ki so izrazili zadovoljstvo, da se v tržaški občini začenjajo spoštovati legitimne pravice pripadnikov slovenske narodnosti skupnosti.

V muzeju Revoltella o slovenskem značaju

V sredo, 11. t.m., je bila v avditoriju muzeja Revoltella v Trstu okrogla miza na temo Slovenski značaj: pogledi iz zgodovine. Srečanje se je vključevalo v niz prireditev pod imenom Trikrat v sredo o slovenski izvirnosti, ki ga je organizirala Skupina 85 v sodelovanju z občino Trst in njenim odborništvom za kulturo. Prvi večer je bil že 4. t.m. s srečanjem s pesnikom Cirilom Zlobcem. 11. t.m., so številnemu občinstvu spregovorili zgodovinarja Janko Prunk in Jože Pir-

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica v sodelovanju s Slovenskim centrom za glasbeno vzgojo Emil Komel prireja tečaj za pevovodje otroških in mladinskih pevskih zborov, ki ga bo vodil prof. Hilarij Lavrenčič. Tečaj je namenjen predvsem pevovodjem, lahko pa se ga udeležijo tudi učitelji glasbene vzgoje in drugi zainteresenti. Podrobnejše informacije lahko dobite na tajništvu SCGV vsak dan od 8.30 do 12.30, tel. 532163. Prvo srečanje bo v četrtek, 26. oktobra, ob 20. uri v Komorni dvorani Katoliškega doma.

naši polpretekli zgodovini, katero po njegovem vseskozi zaznamujeta dve »duši«, in sicer t.i. »katoliška«, ki naj bi bila bolj uslužna do oblasti in pripravljena reči »da«, ter »protestantska«, za katero je značilno, da je oblasti pripravljena reči »ne«. Ti dve duši sta v slovenskem narodu prisotni ne glede na politično oz. ideološko ali versko opredelitev, čeprav je Pirjevec zelo kritiziral zadržanje katoliškega tabora in slovenske Cerkve med 2. svetovno vojno ter jima očital kratkovidnost, kritične besede pa je imel tudi do zadržanja poveljne komunistične oblasti. »Protestantsko« dušo je Pirjevec pripisal primorskim Slovencem in gibanju za neodvisno Slovenijo. Današnji čas tržaškega zgodovinarja skrbi, ker opaža v njem trenutek ustaljenosti, obračanja vase in gledanje na preteklost.

Sklepne besede je imel Paolo G. Parovel, ki je dejal, da obstajata dve napaki pri problemu slovenske zunanje projekcije v italijansko stvarnost: to je pojmovati zgodovino kot nekaj

akademskega ali pa kot politično in časnikarsko gradivo. Opozoril je na pomanjkanje zgodovinske podobnosti Slovencev v okviru italijanske kulture in politike, iz česar sledi, da je treba to podobo projektirati v italijanski svet. Pomanjkanje znanja zgodovine povzroča pomanjkanje odnosov med narodi. To je problem slovenske zgodovine, pa tudi velik italijanski problem.

V sredo, 18. t.m., pa je v muzeju Revoltella bilo še zadnje od treh srečanj o slovenski izvirnosti. Marija Pirjevec, Giorgio Depanigher, Juan Octavio Prenz, Klaus Detlef Olof in Mira Sardoč so ob petju Tržaškega okteta predstavili dela Franceta Prešerna v novih prevodih.

Ivan Žerjal

Občni zbor v Števerjanu

V petek, 20. t.m., bo ob 20.30 občni zbor SKPD »F. B. Sedej«. Potekal bo v prostorih Sedejevega doma.

Italija v objemu nenehnih spletk

Maastrichta, kar pomeni, da leta 1999 ne bo imela skupne evropske valute. Že zdaj je jasno, da čez dve leti ne bo izpolnjevala pogojev, ki jih določa sporazum iz Maastrichta. To pomeni, da leta 1997 javna zadolžitev ne bo znašala več kot 60% bruto notranjega proizvoda (BNP), zdaj namreč znaša 124,2%, da državni primanjkljaj ne bo višji od 3% BNP

(zdaj 8,03%), da inflacija ne bo višja od 1,5% (zdaj 5,8%), medtem ko tečaj lire ne bo dve leti zaporedoma stabilen (Italija je zdaj izven evropskega denarnega sistema).

Na to stanje večina italijanskih politikov kratkomalo pozablja in se, kot lahko opazimo vsak dan, raje posveča spletkarjenju in vsakovrstnim intrigam. Ali ni to višek neodgovornosti?

Dr. Ivo Komjanc ima doprsni kip

Od nedelje, 8. t.m., stoji pred glavnim vhodom Kliničnega centra v kraju Malcesine ob Gardskem jezeru doprsni kip dr. Iva Komjanca, zdravnika specialista za kostne bolezni. Celih 37 let je ta števerjanski rojak razdal velike darove svojega uma in srca bolnikom, ki so iskali zdravja v tej znani bolnišnici. Dr. Ivo Komjanc je umrl v avgustu leta 1991, ko mu je bilo 67 let.

V znak hvaležnosti in priznanja so zlasti njegovi poliomelitični pacienti dali pobudo za postavitev doprsnega kipa. Izdelal ga je kipar Ischia, arhitekt Piffer, tudi sam poliomelitik, pa je poskrbel za podstavek in za ureditev okolja.

Na slovesnosti odkritja se je zbrala lepa množica; pri maši in odkritju kipa je sodeloval mešani pevski zbor »Sedej« iz Števerjana pod vodstvom Bogdana Kralja. Prišli so tudi župan iz Števerjana H. Corsi s sodelavci, dekan Lazar in pokojnikova sošolca iz

goriške škofijske gimnazije, dekan Rupnik in župnik Prinčič. Udeleženci so bili ganjeni do solz, ko je Komjancova poliomelitična pacientka Olga Gazzetto prebrala pesem, ki jo je

zložila za to priložnost. V slovenskem prevodu se glasi:

Navpično Križ,
vodoravno roki
kot naše postelje.
Nismo mogli leteti.
Prihajal si kot
neutrudljiva lastovka
hraniti gnezda,
s čopkom las na očeh,
s prijateljskim obrazom.
Misijonar besede in kretnje
si očetovsko obvezoval
vzroke bolezni,
tišino čakanja.
Blažena je misel nate,
odetega v belo haljo,
potrpežljivo sklonjenega
nad stezami neskončnosti,
dar, ki se ne izčrpa nikdar.

Na tega svojega slovenskega briskega rojaka smo primorski Slovenci zares lahko ponosni!

Konferenca Ssk:

Kako naprej?

Slovenska skupnost prireja v soboto, 28. oktobra, programsko konferenco v dvorani Športnega centra v Vižovljah pod naslovom: KAKO NAPREJ? Konferenca se uokvirja v niz prireditev ob 20-letnici deželne organiziranosti stranke. Po uvodnem poročilu deželnega tajnika Martina Breclja se bo razprava osredotočila na naslednje programske sklope:

1. potrebe in zahteve Slovencev v novih zgodovinskih razmerah;
2. naše delovanje v italijanskem političnem prostoru;
3. naš odnos do matične države;
4. delovanje na mednarodnem prizorišču;
5. naše delovanje v okviru slovenske manjšine v Italiji;
6. kakšno stranko rabimo;
7. Ssk in mladi.

Na konferenco so vabljeni vsi izvoljeni predstavniki, deželni, pokrajinski in občinski voditelji Ssk in sploh vsi aktivisti. Vsi bodo tudi imeli možnost sodelovanja v razpravi, pri čemer so zaželeni pisni posegi.

NATO v Ljubljani

V Sloveniji se je v ponedeljek, 15. t.m., mudila na obisku delegacija zveze NATO pod vodstvom pomočnika generalnega sekretarja NATA, Cragga. Delegacija je slovenske sogovornike seznanila s študijo o širitvi NATA proti vzhodu. Slovensko vladno delegacijo je na pogovorih vodil državni sekretar v zunanjem ministrstvu Ignac Golob, predstavniki Severoatlantske zveze pa je sprejel tudi zunanji minister Zoran Thaler. Ignac Golob se je nedavno v Bruslju udeležil sestanka, na katerem so predstavniki Severoatlantske zveze predstavili študijo o širitvi NATA. Takrat so se dogovorili, da bodo predstavniki NATA obiskali posamezne države, ki so zainteresirane za članstvo.

Izreden uspeh na svetovnem gledališkem festivalu

Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane je s svojo predstavo »Šeherezada« doživelo izreden uspeh tudi na festivalu v Sao Paulu, ki se ga udeležuje 30 gledališč z vsega sveta. O slovenski predstavi je največji brazilski dnevnik Folha de Sao Paulo, z naklado več kot milijon izvodov, poročal na prvi strani. Slovensko predstavo si želijo v svoj repertoar vključiti številni organizatorji drugih festivalov po svetu. Nekateri so izjavili, da so prišli v Brazilijo z namenom, da vidijo delo Slovenskega mladinskega gledališča.

V Uršičevi postavitvi Sedmerice proti Tebam vojna prikazana kot konstanta

Ob bežnem branju Aishilove tragedije (iz leta 467 pr. n. št.) v Rebulovem prevodu si človek ne more kaj, da ob lepoti jezika, preprosti zgradbi dela in razvidnosti tragične situacije ne bi znova ugotavljal veličine antične misli in njenega avtorja, ki se je sam udeleževal herojskih bitk (npr. pri Salamini in Maratonu) in znal kasneje s takšno distanco do grozot samih prikazati problem vojne in z njo povezano etično vprašanje (in to na doh 38 straneh, vendar Alojz Rebula v uvodu poroča, da je bil Antigonin motiv dodan šele kasneje).

Dogajanje je postavljeno v kadmejsko mesto — Tebe v času kralja Eteokla, Ojdipovega sina in vnuka kralja Laiosa, člana rodu, ki je obremenjen z različnimi prestopki zoper božjo voljo (Apolonovo oz. Zevsovo); Eteokla in njegovega brata Polinejka pa bremeni še prekletstvo očeta Ojdipa. (O vsem tem v igri ves čas govori Zbor, ki predstavlja zgodovinski spomin in napoveduje ponovitev maščevanja in je hkrati še Eteoklov protigrlec). Vsebinska je nezapletena: argejska vojska je napadla Tebe in sedem mestnih vrat je treba braniti pred sedmimi napadalcami, eden od teh je Polinejk, Eteoklov brat, ki hoče »nazaj očetno mesto in očetni dom«. Tragična je že sama situacija, v njej je protagonist v pravem pomenu besede Eteokles sam. Pravzaprav je v njegovi krvi zapisano, da je bratomorilni vodja, od samega začetka je pripravljen na spopad, ker misli, da je Pravica na njegovi strani, da pač ima prav, dvakrat prav, ker se brani, in ne napada; Polinejk ima Pravico prav tako na svojem ščit. Bratomornost je vključena že v samo obrambo in napad, v stanje vojskovanja kot tako.

Zdi pa se, da je v tragediji še mesto, ko bi se Eteokles lahko (notranje) osvobodil in se vključil v božji red in presegel tragično situacijo. To je točka, ko se kot poveljnik odloči, da se bo prav on spopadel s Polinejkom: »Kralj s kraljem, z bratom brat, s sovražnikom sovražnik se spopadem.« Vse je že odločeno, vse se je že zgodilo, na tej točki odločitve postane spet v ponavljanju transgresije očitno, da je prav on tisti nosilec smrtne »krvoželjne sle«. Vendar je Eteokles kaznovan tudi s slepoto, da ne vidi, kako je svoboden. Vidi, da ob njem stoji maščevalna Erinija, ne uvidi pa, da se prav nanjo sklicuje, ko govori o svoji Pravici. Tu je pravzaprav vrh tragedije, ki se nato konča s sporočilom o medsebojnem bratskem poboru in odrešenih Tebah. V epilogu se Antigona upre mestni oblasti (ta sklepe, da bo Polinejkovo truplo vrgla psom) ter napove, da bo sama poskrbela za njegov pokop. Eteoklov in Polinejkov delež krvne krivde, iz katere izhaja tudi krivda pri njunem sporu za Ojdipovo lastnino, je navsezad-

nje enak, zato sta oba deležna iste usode: božje kazni, tj. smrti.

Ne smemo pozabiti, da je Aishilov resnično religiozen pesnik, zato je etično sporočilo v delu podobno sveto-pisemskemu in zelo jasno: Ne ubijaj. V Sedmerici je rečeno, da je Eteokles s svojim dejanjem »prestopil čas«. Nadčasnost transgresije je v 20. stoletju raziskovala psihoanaliza, za katero so od Freuda dalje tragične — krvne, družinske — situacije iz grških tragedij stvar imaginarnega in podzavestnega. Vprašanje pa je, ali ni v tragičnih situacijah grških dramatikov z Aishilom na čelu še nekaj več: poleg konfliktnega razmerja med podzavestno in zavestno sfero se v teh delih — s pomočjo mitološkega aparata — postavlja »na oder« še nadzavestna, duhovna sfera. Kako bi drugače: brez te mita ne bi bilo.

Režiser Mario Uršič je ob postavitvi tega dela na oder imel pred sabo gotovo nelahko nalogo. Najprej je ob pomoči Jožeta Faganela priredil in nekoliko skrajšal besedilo, vendar tako, da sporočilno in vsebinsko ni okrnil teksta, razdelil ga je na dva dela in osem slik ter pri tem uvedel več novih oseb. V Aishilovi Sedmerici se Eteokles v glavnem »pogovarja« z Zborom deklet in se odziva na Sla, v čemer je tudi vzrok delne statičnosti; v Uršičevi priredbi pa nastopa vsega skupaj kar dvajset oseb v nanovo ustvarjenih konfliktih.

Uršič je kot režiser pokazal neverjetno iznajdljivost: ohranil je tragično bratomorno situacijo, samo prenesel jo je v današnji čas: na oder smo videli okrutno podobo vojne, ki se sedaj imenuje »balkanska«. Napačno bi bilo misliti, da je prvi del drame samo nekaj pretirano dolg prolog. Na rahlo stilizirani, a realistični sceni, za katero je poskrbel režiser sam, je že izkopen grob za Eteokla, so že za bodočo mrežo ujetniki: vojni spopad je prikazan po eni strani v trajanju in kot

človeška konstanta, po drugi strani pa v podrobnem obnavljanju vojnih, vojaških ritualov (slovo vojaka od doma, sprejem v vojsko, mučenje in ubijanje jetnikov — v igri jih zastopa Vojko Belšak —, nasilno spolno vedenje celo do nosečih jetnic — zastopa jih Petra Govc —, pokopavanje mrtvih itd.). Vso to bratomornost do skrajnosti aktualizira, hkrati pa jo s simbolnostjo gest ohranja na ravni prvotne klasične privzdigljenosti. Ta omogoča, da lahko brez vidne časovne zarez v spremstvu vojščakov bodro vabi v bratomorni spopad prefinjeni, mestoma politično sodobno učinkujoč (kar je opazno npr. v prizoru s Punčko — Saro Conestabo), resnobni in notranje oslepel Eteokles v imenitni kreaciji Aleša Valiča. Pretresen in vsesluteč Svečenik je pri tem Alojz Milič.

Tako je Uršič z igralci in sodelavci kar se da dosledno izpeljal svojo zamisel, po kateri je v prvem delu predstave prikazal vojno stanje med t.i. ljudstvom skozi vrsto skorajda nemih obredov, ki jim je tu in vse do konca igre ustvarjala ustrezne dramatične akcente glasba Gianpaola Corala in so jim vrednost dajali protiakcenti molka, natančnost gibov in dobro naštu-

dirana skupinska igra. Izjemna zgovornost molka nastopajočih je posebej prišla do izraza v igri treh žensk, ki so jih igrale Mira Sardoč, Sara Balde in Miranda Caharija. V mladostni zaupljivosti pri posvetitvi v vojaški stan je bil pretresljiv in zgovorno ubogljiv Aleš Kolar, ki je igral Sina oz. navadnega vojaka, s čigar smrtjo se zaključil prvi del. Njegova mati je bila v bolečini mojstrska Miranda Caharija, ki je hkrati s tem že zastopala tudi Zbor tebanskih deklet in njegovo »antimilitaristično« vizijo sveta, seveda v nasprotju z Eteoklovo »herojsko« vizijo, t.j. vojaško rešitvijo spora.

Drugi del je po volji režiserja Eteoklova drama, ki je v bistvu vendarle nekoliko bolj Aishilova kot prvi del, a zato nič manj krvavo obredna. Aleš Valič je tu s pretanjeno igro kakega odločnega sodobnega vodja opravljal izbiro junaških vojščakov med vojščaki samimi (odigrali so jih ustrezno patetično — a na drugih mestih ustrezno nasilno — Dare Valič, Stojan Colja in Livio Bogatec) ter ustvaril pomemben višek v točki odločitve, ki jo je glasovno obarval z nianso usodnosti. Vloga Antigone je z zanimivimi poudarki v gestah odigrala Maja Blagovič, Lučka Počakaj pa je bila očarljiva v vlogi Ismene.

Poleg vsega tega je bilo opaziti tudi težnjo po lepotnih, vizualnih učinkih, za katere so poleg scenografa (npr. z vodnim okencem) poskrbeli še Marija Vidau s kostumi ter lučni mojster Rafael Cavarra ter Lučka Schillari kot frizerka in maskerka. Lepotni učinek je v podajanju verzov dosegla zlasti v zaključnem delu tudi Mira Sardoč. Estetski momenti pa so predstavili v celoti, delovala je vendarle šokantno, pomagali obdržati v okvirih Aishilove nadčasnosti.

Eteokla na koncu zagrebejo v tisti grob, ki je čakal nanj na sceni že od začetka predstave. Smrt Ojdipovih sinov v Uršičevi postavitvi res ne prinaša pravičnosti in osvoboditve, saj nadaljevanje tragične bratomorne situacije napoveduje tudi grmenje orožja v daljavi. Nadaljevanje človeške slepote, stranpoti. Več kot uspešna predstava, ki smo si jo ogledali v petek, 6. oktobra, je očitno pretresla premiersko občinstvo, ki ji je pozorno in zbrano sledilo in nastopajoče nagradilo z dolgotrajnim aplavzom.

Ivanka Hergold

Šolska problematika v DSI v Trstu

V ponedeljek, 16. oktobra je bilo v Peterlinovi dvorani v Trstu srečanje, posvečeno problematiki slovenske šole v Italiji. Gostje večera so bili ravnatelj Ksenija Dobrila, Marijan Kravos in Tomaž Simčič.

Gostje so najprej spregovorili o problemih, ki jih doživlja šola v Italiji nasploh, nato pa še specifično o težavah slovenskega šolstva v Italiji. Pri tem je moderator Sergij Pahor spodbudil živahno in bogato diskusijo, ki se je vrtela zlasti okoli problema racionalizacije oz. združevanja šol, političnih ukrepov oz. pritiskov, ki jih v zadnjih časih slovenska šola v Italiji doživlja, mednarodnih sporazumov in dogovorov, ki šolo naše manjšine ščitijo, ter okoli nekaterih konkretnih vsakdanjih problemov, ki jih doživljajo tako učenci kot njihovi starši in profesorji, kot npr. novega načina vrednotenja učenčevega oz. dijakovega dela, novega načina ocenjevanja, celodnevne oz. podaljšane pouka na osnovnih šolah idr.

Nova dragocena knjiga o zgodovini Jugoslavije izpod peresa prof. Jožeta Pirjevca

Tržaški zgodovinar, prof. Jože Pirjevec, je avtor nove knjige, ki ji je dal naslov »Jugoslavija 1918-1992« in podnaslov »Nastanek, razvoj ter razpad Karadjordjevičeve in Titove Jugoslavije«. Knjiga je te dni izšla pri založbi Lipa v Kopru in šteje 464 strani sorazmerno velikega formata 16 x 23,5 cm.

Avtor v uvodu pravi, da je to delo nastalo na povabilo, da bi pripravil slovensko izdajo svoje knjige »Il giorno di San Vito« (Vidov dan), ki je izšla leta 1993 v Turinu pri založbi Nuova ERI. Pirjevec obenem poudarja, da je ta najnovejša zgodovina Jugoslavije, »povsem originalna in v marsičem radikalno spremenjena verzija«. Med italijansko in slovensko obdelavo iste zgodovinske teme je namreč lahko proučil še dodatno literaturo, predvsem pa rusko, britansko in ameriško arhivsko gradivo, ki je postalo dostopno šele pred kratkim. Bralec tega dela bo torej seznanjen z najnovejšimi izsledki zgodovinarjevega preučevanja. O tehtnosti opravljenega dela priča že izredno obsežna navedena bibliografija, ki upošteva monografske študije, neobjavljene študije, članke iz 34 slovenskih, srbskih, hrvaških (tudi še jugoslovanskih), nemških, avstrijskih, francoskih, italijanskih, ameriških, britanskih, švicarskih in še kakih dnevnikov, tednikov in specializiranih revij. Preučil je tudi vrsto brošur. Dragocene podatke je zbral v domačih in bližnjih arhivih, kjer je Pirjevec podrobno raziskoval tudi v prejšnjih letih ter še v arhivskih fondih v Pragi, Varšavi, Washingtonu, Londonu in v Moskvi.

Knjiga je vsebinsko razdeljena v tri sklope. Osem poglavij je Pirjevec namenil Kraljevini Jugoslaviji v obdobju 1918-1941. Eno, nekoliko obsežnejše, Jugoslaviji v vojni, 1941-1945. To poglavje tudi predstavlja drugi del. V zadnjem sklopu štirinajstih poglavij, ki skupno štejejo kar 280 strani, z naslovom Socialistična Jugoslavija 1945-

1992, pa je Pirjevec predstavil povojno zgodovino do leta '92, ko se je mednarodna javnost morala sprijazniti z dejstvom, da je federacija dejansko razpadla in da so nastale samostojne države, ki zahtevajo in so celo pripravljene boriti se za svojo neodvisnost in suverenost.

Dobili smo torej temeljito in zanimivo napisano zgodovino o Jugoslaviji, ki je tudi zelo dobro opremljena z zgodovinskim fotografskim gradivom. Jože Pirjevec je z njo ponovno potrdil, da je ne le odličen poznavalec zgodovine jugoslovanskih narodov, ampak tudi prodoren analitik dogodkov in odločitev, ki so privedli do nastanka in razvoja, a tudi do razkroja in propada stare, Karadjordjevičeve, a tudi nove, Titove Jugoslavije, oz. one, ki je trajala še približno eno desetletje po Titovi smrti. Le veliko znanje omogoča tako sintetično napisano, a obenem s podatki tako bogato študijo.

Knjiga Jugoslavija 1918-1992 je torej zares dragocena. Edina njena neprimerna stvar je cena. V naših knjigarnah jo je mogoče dobiti za 165.000 lir. Gre za povsem pretirano ceno. Po naših izkušnjah je s knjigotrškega vidika ni mogoče opravičiti, razen če založba ne misli, da bo krila vse stroške že s tem, da proda kakih 120 knjig. Mogoče pa založnika preprosto ne zanima, da bi šla knjiga med ljudi, da bi jo brali in zvedeli, kako je do Jugoslavije prišlo in kako je v poznanih oblikah propadla, tako da danes lahko s tem imenom razumemo nekaj čisto drugega. To bi bilo res zanimivo zvedeti, kako je prišlo do te cene.

Naj bo torej ta cena izziv. Naj knjiga Jugoslavija 1918-1992 postane darilo, saj še kdo praznuje kak jubilej, bližajo pa se tudi sv. Miklavž, Božič in Pehtra baba, ki naj tokrat prinesejo to zadnje Pirjevčevo delo.

M.T.

Strokovna služba za pomoč oljkarjem

Tržaška trgovinska zbornica je dala pobudo za ustanovitev strokovne službe za pomoč oljkarjem in vsem tistim, ki bi se radi začeli ukvarjati z gojenjem oljk. Že pred nekaj meseci je tržaška pokrajinska uprava priredila v Boljuncu posvet, s katerim je želela širšo javnost opozoriti na pomen te kulture bodisi s kmetijskega in prehrabnega vidika, bodisi z vidika urejenega okolja in zaščite narave. Tedaj so ugotavljali, da pripravlja pokrajinska uprava nekakšen popis oljk na celotnem ozemlju tržaške pokrajine, da bi tako imeli primerne informacije o sedanji razširjenosti te kulture, a tudi o možnostih nadaljnjega razvoja, še zlasti na tistih javnih in tudi zasebnih površinah, ki so zapuščene. Pomislimo le na pašne od Sosljana do Barkovelj, a tudi na področje Brega vse do Milj, kjer bi bilo mogoče lepo razviti oljkarstvo. Oljčniki bi ne dali le bolj urejenega videza omenjenih površin, ki so zdaj zapuščene in se na njih širi robida in grmovje, kar je že samo po sebi dobro. Z zasaditvijo oljk, še zlasti v brežinah, bi tudi opravili pomembno utrditev zemlje. Ko bi stopile v rodnost pa bi dobili tudi kvaliteto oljčno olje in temu primeren zaslužek.

Pred nekaj tedni je zato v okviru pokrajinskega nadzorništva za kmetijstvo začel delovati poseben urad, ki bo nudil do meseca marca potrebne informacije bodisi glede obnavljanja starih nasadov, bodisi glede zasajanja novih in reševanja drugih vpašanj, ki lahko nastopijo ob gojenju oljk.

Za to, žal le začasno, strokovno službo, skrbi agronom, dr. Susanna Frausin. Urad za oljkarstvo pa je odprt vsak četrtek od 10. do 12. ure, na sedežu pokrajinskega nadzorništva za kmetijstvo, v Ul. degli Stella 1 v Trstu. Zainteresi-

rani lahko tudi telefonirajo na št. 3772073.

Vsekakor se letos napoveduje kar dobra letina oljk. Ugodno vreme pomaga, da oljke lepo zorijo. Ob obali in nižjih predelih so sicer pred nekaj tedni opazili manjši napad oljčne muhe, a kdor je škropil, ne bi smel imeti večjih težav s pridelkom.

Še vedno pa priporočajo redno pregledovanje feromonskih vab ali rumenih ploščic z lepilom, da lahko pravočasno ugotovimo morebitne napade oljčne muhe. Škropiti moramo, ko naštejemo od 10 do 15 muh.

Tečaj slovenščine v Romjanu

Konec tega meseca se bo začel na sedežu SKRD Jadro v Romjanu tečaj slovenščine za odrasle. Tečaj bo pod pokroviteljstvom občine Ronke. Skupno je predvidenih 50 ur pouka.

Začel se je tudi tečaj kleklanja idrijskih čipk; poteka enkrat na teden, in sicer ob torkih. Podrobnejše informacije dobite na tel. št. 0481-482015, 776127, 413048.

Anton Breclj

(16)

Spomini na boje ob Soči 1915-1918

Trkal sem pri tem in onem oknu, klical in prosil, zmerjal in moledoval z izrazi goriškega narečja. Dolgo se ni zganilo nič. V obupanosti sem se spomnil lekarniškega pomočnika Slovenca, ki je bil več let glavna moč v lekarni in kot šaljivec znan po mestu in deželi, zlasti po kikirikanju, ki je z njim pozdravljal in odzdravljal. Zakikirikal sem trikrat zaporedoma. Takoj se je odprlo okence v prvem nadstropju in zaslišal pritajen ženski šepet: »Kdo je?«

»Prijatelj vašega petelina«.

Kmalu za tem je zahreščalo pri vežnih vratih, skozi vratica, odprta za ped široko, je posvetila močna žarnica. Vrata so se brž odprla in zaprla, v veži me je objel lekarnar, solze so se udrle dobričini po velih licih in sivi bradi, plašno sta me gledali njegovi komaj dorasli hčerki.

Ko sem si umil roke, smo sedli v dvorišni sobici za mizo, kjer so mi postregli z rudninsko vodo in vinom, prigrizek sem odklonil. Najprej sem jim moral jaz pojasniti dogodka zadnjih dni, ki so jih preživeli v kleti. Nato je

pripovedoval lekarnar svoje zgodbe, za opazke in okraske sta skrbeli gospodični. V petek je prišlo povelje, da se mora vse mestno prebivalstvo, bilo ga je v mestu kakih tristo do štiristo duš, nemudoma napotiti v Krmin. Lekarnar se je s hčerama skril v klet, da jih italijanski orožniki niso mogli odgnati s seboj. Po njihovem odhodu se je zagrabil v hiši. Čudil se je, da ni bilo topovskega obstreljevanja, samo v soboto so puške prasketale na Trgu sv. Antona, v nedeljo je šlo nekaj avstrijskih straž po Rabatišču, danes pa se potikajo posamični vojaki po ulici in stikajo po hišah, tudi v njegovo so že poskušali vdreti. Lekarnar je bil videti prav zadovoljen s spremenjeno vojno srečo, hčerki pa sta bili zelo vznemirjeni, ko sem jim omenil, da so se Italijani umaknili že čez Tilment. Tako je na svetu: kamor te vleče srce, ne kjer si rojen, je tvoja domovina!

Bilo je že pozno, ko sem se poslovil, povabljen za drugi dan na zajtrk in opremljen z pletenko dobrega vina. Zunaj je bila tema, tu in tam nekoliko razsvetljena s čudnimi baklami. Posamič ali v majhnih gruclah so si svetili plen iščoč vojaki z zviti cunj ali papirja. Bilo je tiho, le cvililo je neznansko zopre od daleč in blizu, tudi meni pod nogami. Vsak drugi ali tretji korak sem stopil na podgano, ki je zacvilila in neusmiljeno cvilila toliko časa, dokler je niso požrle tovarišice. Včasih se mi je katera te golazni zaletela v bedro in

Konec letošnje Barcolane

XXVII. jesenski pokal je za nami. Najmnožičnejša regata v Sredozemlju, Barcolana, je drugo leto zapored šla v slovenske roke, saj si jo je, kot znano, zagotovil koprski krmar Mitja Kosmina s svojo Gajo legend, sodobno jadrnico, ki so jo šele pred enim mesecem splovili v ravenki ladjedelnici. Tej jadrnici strokovnjaki pripisujejo premoč na sredozemskih regatah prihodnjih let, Kosmina pa naj bi povrhu na Barcolani izkoristil le 80% potenciala svojega plovila.

Uspeha pa Gaja legend ni ponovila pretekli konec tedna, ko je bila v Tržaškem zalivu na sporedu še regata Alpe Adria Kermesse, na kateri je nastopilo dvanajst najbolje uvrščenih jadrnic z Barcolane. V tem tekmovanju so razne posadke nastopile z enakimi jadrnicami, desetmetrskimi čolni, ki so sodelovali na jadrni regati okrog Italije. V veliko šibkejšem vetru kot nedeljo prej se je najbolje znašlo plovilo organizatorjev, Stella di Barcola, z malenkostno prednostjo pred Kosmino, ki pa naj bi ga pri startu namerno ovirali, tako da je odjadrjal z dokajšnjo zamudo.

Povsem solidno se je uvrstila tudi jadrnica sesljskega Jadranskega kluba Čupa, Pink of storm Franka Sedmaka, ki je bila na koncu sedma, potem ko je na Barcolani zmagala v svoji kategoriji. Najbolje uvrščena jadrnica Pomorskega kluba Sirena pa je bila Five to six Livia Pertota, ki se je med rekordnimi 1300 jadrnicami, kar se jih je udeležilo letošnje Barcolane, uvrstila na končno 69. mesto. Ob tem je seveda odveč dodajati, da se je veliko zamejskih jadrcev udeležilo Barcolane tako na svojih jadrnicah kot na drugih. Med temi sta bila tudi Andrej Gregori in Berti Brus, ki sta z lanskim

zmagovalcem, Fanaticom Dušana Puha dosegla deveto mesto.

S slovenskim uspehom na letošnjem Jesenskem pokalu smo lahko torej povsem zadovoljni. Po regati Kermesse se je v zalivu zvrstilo še 50 lesenih jadrnic, ki so bile zgrajene pred več kot 50 leti. S tem se je letošnji Jesenski pokal nekoliko sloves-

nejše zaključil. Začel se je tudi slovesno, saj je bilo na Tržaškem nabrežju na predvečer Barcolane tako živahno, kot da bi bili v Montecarlou ali v kakem drugem znamenitem turističnem pristanišču. Posebno atraktivni so bili ognjemeti. Balet belih jader in pisanih spinnakerjev pa se je nato zaključil s plapolanjem velike slovenske trobojnice pod tržaškim svetilnikom. Ponosni smo sledili temu uspehu z obronkov Kraške planote.

Erik Dolhar

Zamejska košarka - 4:1

Konec tedna so se začela skoraj vsa prvenstva kjer nastopa naša zamejska košarka. Medtem ko so B-ligaši Jadrana TKB odigrali že 4. kolo in košarkarji Bora Radenske drugo v C-2 ligi, so moštva Doma, Kontovela in Cicibone pričela svoje prvenstvene napore D-lige. Začetek je res spodbuden, saj so vsi trije četertoligaši premagali nasprotnike. Če so imeli Domovci lahko nalogo z morebitno pepelko prvenstva, tržaško ekipo Acli (95:67), Kontovelci pa so brez večjih težav odpravili Largo Isonzo (80:67), si je Cicibona privoščila, sodeč po ocenah izvedencev lokalne košarke, letošnjega favorita, Santos. Končni rezultat 90:76 v korist ekipe novega trenerja Luke Furlana kaže, da so plavobeli (lani belozeleni) pravilno in suvereno štartali, ter tako na najboljši način »krstili« (končno) prenovljeno telovadnico na stadionu 1. maj. Nič slabše se niso odrezali bratanci Bora Radenske, ki so prvi osvojili prvenstveni točki na račun neugodne Intermuggie. Gostje so namreč vodili že z 11 točkami, ko so se Borovci zbudili, ter zaključili nastop z 22 točkami razlike (82:60), v svojo korist seveda. Za tak preobrat je še posebno zaslu-

žen mladi Grbec (28 točk), ostalim pa tudi ni bilo do tega, da bi številni (navijači) gledalci nejevoljno zapustili stare tribune ob novem parketu, novih koših, res dobro razsvetljavo telovadnice, ki spominja na prejšnji »balon« le po zunanji obliki strukture.

Začel sem od »spodaj navzgor«, da bi na koncu zmagovalno prišel še do špice naše zamejske košarke. Ta pa se je v Čedadu, na žalost, letos že tretjič, okrušila. Gostitelji, ekipa Longobardi, so sicer dosegli le 73 točk, Jadrana TKB pa še manj (63). Dobra obramba, a kaj če v napadu ne gre kot bi moralo; kot smo bili lani stalno (raz)vajeni. Zvesti navijači naj bi se zavedali, da je letošnje prvenstvo, B liga, težje od lanskega, zato ni razloga za obup. To naj bi pa sami košarkarji, še posebno tisti bolj izkušeni, vzeli še bolj na znanje, ter pravilno reagirali. Priložnost bo že v soboto, 21. t.m., ob 20.30 v tržaški športni palači pri Čarbolji; tokrat proti ekipi Amici Basket Biella, ko bo treba na igrišču, ter na tribunah dokazati, da si zaslužno in zato lahko tudi privoščimo slovenskega predstavnika v italijanski B-ligi!

Gorazd Bajc

Sredozemski forum na Malti

V malteški prestolnici La Valletti je v soboto, 14. t.m., končal svoje delo Sredozemski forum. Udeleženci so srečanje zaključili z oceno, da je postala prihodnost sredozemskega območja ena izmed osrednjih točk zanimanja Evropske unije. Mesec dni pred konferenco Evropske unije o Sredozemlju, ki bo določila dolgoročno sodelovanje med državami Sredozemlja, je Sredozemski forum ponudil najvišjim predstavnikom teh držav možnost, da se odkrito pogovorijo o prihodnosti tega območja. Udeleženci foruma so soglašali, da je potrebno ustvariti nov, predvsem prožnejši sistem odnosov med državami Sredozemlja in Evropsko unijo.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST.
Sedež: 34138 Trst, G. D'Annunzio 27/E,
tel./fax 040/630824.

Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

me skušala ogrizti, toda, hvala Bogu, nosil sem takrat močne usnjate golenice, da mi ni mogla do živoga. Ni se mi hotelo boja z ostudno živadjo, saj se mi je od samega gnusa obračal želodec. Nisem več vzdigoval nog pri hoji, da ne bi katere pohodil, marveč samo drsal sem po tleh. Tako sem prispel iz Rabatišča čez Stolni trg v Raštel. Tam je bila največja gošča. Oddahnil sem se, ko sem prišel na Travnik, kjer ni bilo več toliko ostude in je bilo tudi svetleje. Gorela je namreč hiša v bližini nadškofijske kapelice z visokim plamenom. Gasil jo je dež, ki je začel znova rositi; mimo hiteči vojaki se niso zmedli za požar.

Iz Gosposke ulice sem opazil drug velik požar na Komju. Na Sveti gori pa so se dvigale svetlobne rakete v nebo kar zaporedoma, da je bil vrh dobro razsvetljen. Kdo neki se igra tam gori? Morda pa si daje opraviti kaj resnejšega?

Močno sem si želel počitka. Na stanovanju sem našel vse odprto pohištvo, ki je bilo popoldne še lepo spravljeno, razmetano. Pripravil sem si ležišče, a spati se mi ni dalo zavoljo neprestanih obiskov. Podgane so bile kolikor toliko obzirne, zanimal jih je samo moj nahrbtnik, kjer sem imel nekaj jestvin, popolnoma brezobzirni pa so bili nešteti stikači, ki so vso noč vdiral k meni. Nekatere sem odpravil zlepa, druge zgrda, nekoč sem se jih rešil, da sem segnil nazaj, kjer se nosi samokres, ki ga pa nisem imel, in zagrozil s streljanjem. Iz strahu, da mi ne zažge hiše, sem hodil za vsakim »baklačem« do večnih vrat.

Nekaj časa sem pisaril poročilo o vtisih iz »odrešene« Gorice za svoj list in se krepčal z lekarnarjem vinom, potem pa dremal, sloneč na mizi in pričakujoč nadaljnjih obiskov. Proti jutru sem trdno zadremal. Zdramil sem se zavoljo premrlih nog v mokrih čevljih; sveča na mizi je dogorela, zunaj se je začelo daniti.

* * *

Puščobno je bilo tisto jutro, po malem je rosilo naprej. Napotil sem se po Semeniški ulici čez Placuto proti soškemu mostu. Hudo opustošena je bi-

la takoimenovana »nizka ljudovlada«, kakor so Goričani šaljivo imenovali Placuto (v nasprotju z visoko ljudovlado, ki je bila na Gradu). Mostu ni bilo več, hiše na obeh straneh Soče so ležale porušene do tal. Na visokem bregu sem obstal in strmel naokoli.

Soča je visoko narasla, sivorjavo valovje se je podilo naprej z nekako srditostjo. Zamišljen sem obstal. Nehote sem se spomnil znanega slavošpeva in ugibal, če se morda ne izvršuje srčno naročilo pevca Soče...

Mraz me je stresel in zdramil iz sanjarenja. Vrnil sem se v mesto čez Cingraf. Vedno več stikačev sem srečaval, ki so hiteli proti Stračicam in Podgori, kjer so pričakovali več plena v raznih skladiščih. Na Travniku sem opazil na svoje presenečenje znanega policijskega stražnika, ki mi je povedal, da se je sinoči vrnil ves goriški oddelek iz Trsta in da se je nastanil na glavarstvu. Tudi okrajni glavar je že prispel in robanti po zasneženi hiši.

Mudilo se mi je k dobremu lekarnarju, ki me je že pričakoval s pravo kavo in drugimi dobrotami. Opisoval mi je doživljaje med italijanskim gospodstvom v mestu, hvalil vojaško upravo, ki je ravnala z maloštevilnim domačim prebivalstvom zelo obzirno in mu nudila življenjske potrebščine zastoni ter mu varovala imovino. Tako je spravila na varno licealno in nadškofijsko knjižnico, opremo obeh bolnic, dragoceno pohištvo in umetnine iz javnih poslopij in zasebnih hiš.

Spraševal sem, kako se je mogla podganja golazen tako silno razpasti in kaj je vzorna uprava poskušala, da se omeji ta ogabna nadlega. Modri mož je majal z glavo, skomizgal z rameni in menil, da ima vsaka stvar na svetu dve strani, in tako tudi podgane. Kjer je mnogo ljudi, je mnogo nesnage, ostanke in odpadkov. Kdo naj vzdržuje snago v vojaških rovih in zakopih, kdo naj pobira mrličje, ki jih ne nihče ne pokojuje, kdo naj pospravlja ostanke pokopanih, ki jih mečejo granate iz grobov? Na vsej dolgi bojni črti se belijo oglodane kosti in lobanje, a nikjer ni sledu o razkrajajoči se mrtvačini.

(Dalje)